

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, बुधवार, दिनांक ३१ ऑक्टोबर २००७

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण—१५०)

पेपर क्रमांक १

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती ॲक्टस् व रूल्स् इत्यादी आणि भारताचे संविधान
(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

	गुण
१. भारतीय संविधानामध्ये असणारे 'कायद्यासमोरील समानता' व 'कायद्याचे समान संरक्षण' बाबतच्या तरतुदी सांगा.	२५
२. 'कोंडवाडा' सुरू करणे, चालविण्याबाबत ग्रामपंचायतीचे हक्क, अधिकार व कर्तव्ये सांगा.	२५
किंवा	
जिल्हा परिषद व पंचायत समितीची 'ग्रामपंचायती' वरील विविध नियंत्रणे 'ग्रामपंचायत' कायद्यात नमूद आहेत ती सांगा.	
३. 'जिल्हा परिषद व पंचायत समिती' कायद्यान्वये निवडणुकीकामी घर, वाहन, इत्यादी अधिग्रहित करण्याची प्रक्रिया सांगा व त्याची 'भरपाई' ठरविण्याची रीत सांगा.	२५
४. जिल्हा परिषद व पंचायत समिती कायद्यांतर्गत पेनल्टी (दंड) चे प्रकार सांगा व 'मेजर पेनल्टी' देताना काय पद्धत अवलंबावी लागते ते सांगा.	२५
५. 'जिल्हा परिषद व पंचायत समिती' कायद्यांतर्गत 'नामनिर्देशन पत्राची छाननी' कशी करतात ते सांगा.	२५
६. सविस्तर टिपा लिहा (कोणत्याही पाच) :-	२५
(अ) नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये	
(ब) ग्रामसभा	
(क) ग्रामनिधी	
(ड) स्थायी समिती	
(ई) अर्जित रजेचे रोखीकरण	
(फ) 'परिषद कर्मचारी' यांच्यावरील विविध निर्बंध.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II OFFICERS OF
MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES**

MUMBAI, WEDNESDAY, 31ST OCTOBER 2007

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(Full Marks—150)

PAPER I

**MAHARASHTRA ZILLA PARISHADS AND PANCHAYAT SAMITIS ACT, 1961,
BOMBAY VILLAGE PANCHAYATS ACT, 1958, ETC.**

(With Books)

N.B.—(1) All questions are *compulsory*.

(2) All questions carry *equal* marks.

	Marks
1. State the provisions under 'The Constitution of India' as to 'Equality before the Law and Equal Protection of the Law'.	25
2. What are the rights, duties and power of the Grampanchayat to establish and maintain the cattle pound ?	25
<i>Or</i>	
Explain the different 'Controls' of the Zilla Parishad and Panchayat Samiti over the Grampanchayat under the Village Panchayat Act.	
3. How the requisition of premises and vehicles made for the election purposes and its compensation determined under Zilla Parishad and Panchayat Samitis Act ?	25
4. What is nature of penalties and what procedure required to be applied while imposing 'Major Penalty' under Zilla Parishad and Panchayat Samiti Act.	25
5. Describe the procedure of 'Scrutiny of Nominations' under the Zilla Parishad and Panchayat Samiti Act ?	25
6. Write short notes (any five) :—	25
(a) Fundamental duties of the Citizens	
(b) Gramsabha	
(c) Village Fund	
(d) Standing Committee	
(e) Encashment of Earned Leave	
(f) Different prohibitions of the 'Parishad Servant'.	

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, बुधवार, दिनांक ३१ ऑक्टोबर २००७

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक २

मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ ; महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ ;
महाराष्ट्र रोजगार हमी योजना अधिनियम, १९७७ आणि भूसंपादन अधिनियम, १९९४ ;
इत्यादी.

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासामध्ये दर्शविले आहेत.

(२) पुस्तकातून जसेच्या तसे उत्तर उत्तरविल्यास गुण कमी होतील.

(३) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

	गुण
१. रोजगार हमी योजनेअंतर्गत ग्रामीण भागातील प्रौढ व्यक्तींना रोजगार देण्यासाठी करण्यात येणाऱ्या योजनेची माहिती द्या.	२०
२. सार्वजनिक कामासाठी भूसंपादन करण्याची कोणती कार्यपद्धती भूसंपादन अधिनियम, १९९४ मध्ये नमूद करण्यात आली आहे ?	२०
३. (अ) महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ अंतर्गत कालवा अधिकाऱ्यांचे अधिकार काय आहेत ?	१०
(ब) शेतातील पाट बांधण्याची कोणती कार्यपद्धती पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ मध्ये नमूद केली आहे ?	१०
४. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :—	
(अ) भूसंपादन अधिनियम, १९९४ अंतर्गत तातडीच्या प्रकरणांमध्ये जमीन संपादन करण्याचे विशेष अधिकार.	१०
(ब) रोजगार हमी योजनेअंतर्गत मजुरांच्या नोंदणीची कार्यपद्धती.	१०
(क) तगाई मॅन्युअल फॉर्म नं. १.	१०
५. (अ) मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ अंतर्गत निरीक्षकाचे अधिकार स्पष्ट करा.	१०
(ब) मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ अंतर्गत शेती, झाडे यांच्या नुकसान भरपाईच्या दाव्याच्या निपटान्याच्या तरतुदी स्पष्ट करा.	१०
६. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :—	
(अ) जमीन सुधारणेसाठी कर्ज	१०
(ब) पाणी वाटप समितीचे गठन व तिचे अधिकार	१०
(क) रोजगार हमी योजना अधिनियमांतर्गत विभागीय आयुक्तांचे अधिकार.	१०
१०. दफ्तारातील वा तंत्राई परिशिष्टीत तगाई मंत्रालीतर्फे सादर केलेल्या मार्गदर्शक योजना काय	२०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES**

MUMBAI, WEDNESDAY, 31ST OCTOBER 2007

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(Full Marks—100)

PAPER II

**THE BOMBAY AGRICULTURAL PEST AND DISEASE ACT, 1947 ;
THE MAHARASHTRA IRRIGATION ACT, 1976 ; THE MAHARASHTRA E. G. S.
ACT, 1977 AND THE LAND ACQUISITION ACT, 1894 ; ETC.**

(With Books)

- N.B.*—(1) The marks for each question are indicated in the margin
(2) Indiscriminate copying of the authority will be discounted.
(3) Solve any *five* questions.

	Marks
1. What are the provisions under The Maharashtra E.G.S. Act 1977, for preparation and publication of scheme for giving employment to adult persons in Rural Area ?	20
2. Discuss the procedure of Land Acquisition for public purposes under the Land Acquisition Act, 1894.	20
3. (a) What are the powers of Canal Officers under the Maharashtra Irrigation Act, 1976 ?	10
(b) Explain the procedure for constructing Field Channels under The Maharashtra Irrigation Act, 1976.	10
4. Write short notes on (any two) :—	
(a) Special powers of taking possession of land in cases of urgency under The Land Acquisition Act, 1894.	10
(b) Procedure of registration of labourers in The Maharashtra E.G.S. Act, 1977.	10
(c) Tagai Mannual Form No. 1.	10
5. (a) Explain the powers of the inspector under The Bombay Agricultural Pest and Disease Act, 1947.	10
(b) Discuss the claims of compensation for destruction of crops, plants and trees under The Bombay Agricultural Pest and Disease Act, 1947.	10
6. Write short notes on (any two) :—	
(a) Loans for Land Improvements	10
(b) Constitution of Water Committee for each village and its power	10
(c) Powers of Divisional Commissioner under Maharashtra E.G.S. Act, 1977.	10

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, गुरुवार, दिनांक १ नोव्हेंबर २००७

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ३

महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम, १९८१ व जनरल प्रॉव्हिडंट फंड रूल्स, इत्यादी

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासामध्ये दर्शविण्यात आले आहेत.

(२) प्राधिकारांची तारतम्यहीन नक्कल गुण कमी करण्यास पात्र ठरेल.

(३) उत्तराचे पुष्क्यर्थ प्राधिकार देणे आवश्यक आहे.

(४) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

	गुण
१. पदग्रहण अवधी म्हणजे काय ? त्याची गणना कशी होते ? शासकीय कर्मचाऱ्यास पदग्रहण अवधी कुठल्या परिस्थितीत वाढविण्यात येतो यावर संक्षिप्त टिपणी लिहा.	२०
२. रजेची व्याख्या द्या. शासकीय कर्मचाऱ्यास अनुज्ञेय असलेल्या विविध रजा प्रकार विशद करून 'प्रसुती रजा' यावर विशेष टिपणी द्या.	२०
३. शासकीय कर्मचाऱ्यास अनुज्ञेय असलेल्या विविध निवृत्तितेवनाचे प्रकार यावर तपशीलवार विवेचन करा.	२०
४. शासकीय कर्मचाऱ्यास गैरवर्तनाबाबत जबरी शिक्षा देण्याबाबत शिस्त व वर्तन नियम, १९७९ अनुषंगिक तपशीलवार चर्चा करा.	२०
५. भविष्यनिर्वाह निधीतून परतावा व ना-परतावा अग्रिम कुठल्या अटी व शर्तीनुसार व कुठल्या प्रयोजनासाठी मंजूर करता येतो यावर सविस्तर टिपणी लिहा.	२०
६. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	२०
(अ) अध्ययन रजा	
(ब) आगाऊ वेतनवाढ	
(क) निर्लंबनकालात निर्वाहभत्ता	
(ड) ठेव संलग्न विमा योजना	
(ई) स्वेच्छानिवृत्ती	
(फ) परिवीक्षाधीन कालावधी.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES**

MUMBAI, THURSDAY, 1ST NOVEMBER 2007

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(Full Marks—100)

PAPER III

**MAHARASHTRA CIVIL SERVICES RULES, 1981 ;
GENERAL PROVIDENT FUND RULES, ETC.**

(With Books)

- N.B.*—(1) The marks for each question are indicated in the margin
(2) Indiscriminate copying of the authority will be discounted.
(3) Quote authority in support of your answer.
(3) Solve any *five* questions.

	Marks
1. What is Joining Time ? How is it calculated ? Briefly discuss the circumstances under which joining time can be extended to a Government Servant.	20
2. Define leave. Give a brief note on various kinds of leave admissible to a Government Servant giving special note on Maternity Leave.	20
3. Give an elaborate note on various kinds of pension admissible to a Government Servant.	20
4. Discuss in brief the procedure of imposing major penalty for misconduct in Government Service as per Discipline and Conduct Rules, 1979.	20
5. Discuss in details the procedure for drawing refundable and non-refundable advance reasons and terms, conditions thereof from the General Provident Fund.	20
6. Write short notes on (any <i>four</i>) :—	20
(a) Study Leave	
(b) Advance Increment	
(c) Subsistence Allowance During Suspension	
(d) Group Linked Insurance Scheme	
(e) Voluntary Retirement	
(f) Probationary Period.	

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, गुरुवार, दिनांक १ नोव्हेंबर २००७

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ४

बॉम्बे फायनान्शियल रुल्स अँड बजेट लेखा, इत्यादी.

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासामध्ये दर्शविण्यात आले आहेत.

(३) प्राधिकारांची केवळ नक्कल केल्यास गुण दिले जाणार नाहीत.

(४) उत्तराचे पुष्ट्यर्थ प्राधिकार देणे आवश्यक आहे.

	गुण
१. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	२०
(अ) अंदाज समिती	
(ब) अप्रतिस्वाक्षरीत आकस्मिक खर्च	
(क) अनुपस्थिती विवरणपत्र	
(ड) वित्तीय औचित्याची सुत्रे	
(ई) राज्याच्या एकत्रित निधी.	
२. (अ) 'स्थायी अग्रिम' म्हणजे काय ? तो मंजूर करण्याकरिता कोणत्या नियमांचे पालन करणे आवश्यक आहे ते स्पष्ट करा.	१०
(ब) आकस्मिक खर्चाचे वर्गीकरण नमूद करून ठराविक आकस्मिक खर्चाबाबत सविस्तर माहिती नमूद करा.	१०
३. जिल्हा निधीतून खर्च करताना पालन करावयाच्या सर्वसाधारण तत्त्वांचे सविस्तर विवेचन करा.	२०
४. शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या वेतन व भत्त्याच्या दाव्यासह शासनाकडील दावे कशा पद्धतीने हाताळले जातात ते विशद करा.	२०
५. शासनाच्या सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या लेख्यात पदातरित नोंदी (Transfer Entry) करण्याबाबत विविध तरतुदी नमूद करा.	२०
६. शासकीय लेख्याचे प्रमुख विभाग सांगून राज्याचा एकत्रित निधी व लोकलेखा याची सविस्तर माहिती विशद करा.	२०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES

MUMBAI, THURSDAY, 1ST NOVEMBER 2007

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(Full Marks—100)

PAPER IV

BOMBAY FINANCIAL RULES AND BUDGET ACCOUNTS, ETC.

(With Books)

N.B.—(1) Solve any *five* questions.

(2) The marks for each question are indicated in the margin.

(3) Indiscriminate copying of the authority will be discounted.

(4) An authority must be quoted in support of your answer.

	Marks
1. Write short notes on any <i>four</i> of the following :—	20
(a) Committee on Estimates	
(b) Non-countersigned Contingencies	
(c) Absentee Statement	
(d) Cannons of Financial Propriety	
(e) Consolidated Fund of the State.	
2. (a) What is 'Permanent Advances' ? State the rules to sanction the 'Permanent Advances'.	10
(b) State the classification of contingent charges and explain in detail about contract contingency.	10
3. Explain the general principles governing all expenditure incurred from the District Fund.	20
4. How the claims against Government including claims of Pay and Allowances of Government Servants are governed ?	20
5. State the various provisions regarding 'Transfer Entry' to be carried out in the accounts of Public Works Division of the Government.	20
6. State the main division of Government Accounts and explain in detail about consolidated fund of the State and Public Account.	20

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, शुक्रवार, दिनांक २ नोव्हेंबर २००७

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण—१५०)

पेपर क्रमांक ५

कार्यालयीन कार्यपद्धती व विविध शासकीय योजना, इत्यादी

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासामध्ये दर्शविण्यात आले आहेत.

(४) जादा सोडविलेले प्रश्न तपासले जाणार नाहीत.

	गुण
१. ७३ व्या घटनादुरुस्तीबाबत सविस्तर माहिती लिहा.	३०
२. संपूर्ण ग्रामीण रोजगार योजनेची वैशिष्ट्ये व अंमलबजावणीबाबत माहिती लिहा.	३०
३. थोडक्यात स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) :— (अ) संपूर्ण स्वच्छता कार्यक्रम (ब) राष्ट्रीय बायोगॅस कार्यक्रम (क) राष्ट्रीय कुटुंब नियोजन कार्यक्रम.	३०
४. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :— (अ) सहा गट्टे पद्धती (ब) कार्यालय प्रमुखांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या (क) एकात्मिक बालविकास सेवा योजनेतर्गत कुपोषित बालकांचे श्रेणीकरण.	३०
५. (अ) स्वर्णजयंती ग्रामस्वरोजगार योजने अंतर्गत स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका याबाबत माहिती द्या. (ब) स्वजलधारा योजनेबाबत माहिती द्या. (क) माहितीचा अधिकार याबाबत सविस्तर लिहा.	१० १० १०
६. टिपा लिहा :— (अ) किसान रोपवाटिका (ब) हरियाली कार्यक्रमांतर्गत पंचायत राज संस्थांची भूमिका (क) तान्त्रिकाऱ्यांकरिता उन्हातर्गत गामस्वरोजगार योजनेचा उद्देश	१० १० १०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS I AND CLASS II OFFICERS
OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICES**

MUMBAI, FRIDAY, 2ND NOVEMBER 2007

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(Full Marks—150)

PAPER V

OFFICE PROCEDURE AND VARIOUS SCHEMES OF GOVERNMENT, ETC.

(Without Books)

- N.B.*—(1) Answer any *five* questions.
 (2) All questions carry equal marks.
 (3) The marks for each question are indicated in the margin.
 (4) Extra questions attempted will not be assessed.

	Marks
1. Write in detail about 73rd Constitutional Amendment.	30
2. Write in detail about the characteristics and implementation of Sampoorna Gramin Rozgar Yojana.	30
3. Write in detail (any <i>two</i>):—	30
(a) Total Sanitation Programme	
(b) National Biogas Programme	
(c) National Family Planning Programme.	
4. Write short notes on (any <i>two</i>):—	30
(a) Six Bundle System	
(b) Role and Responsibilities of Head of Office	
(c) Gradation of malnourished children under Integrated Child Development Scheme.	
5. (a) Explain in detail the role of Non-Government Organisation in the implementation of Swarnajayanti Gram Swarozgar Yojana.	10
(b) Write in detail about Swajaldhara Yojana.	10
(c) Write in detail about the Right to Information.	10
6. Write short notes on the following:—	
(a) Kisan Rope Watika Scheme	10
(b) Role of Panchayat Raj Institutions in the implementation of Hariyali Programme.	10